

LBRIS

We know
books

Dumitru Popescu

Cronos autodevorându-se

Vol. 6

Disperarea libertății

Ediție ne varietur

Hoffman

DTP: Hoffman Design

Tipar: Hoffman Print

Coperta: Dumitru Popescu

Redactor: Vasile Vasiescu

Pe coperta 1: Reproducere după Edvard Munch, *Skrik 1893*

Pe coperta 4: Portret al autorului de Corneliu Baba

Prima ediție a apărut în anul 2007 la editura Curtea Veche

© Dumitru Popescu

© Editura Hoffman, 2021, pentru prezenta ediție.

Această carte este protejată prin Copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

EDITURA HOFFMAN SRL

Fax: 0249 460 218

Tel: 0740.984.910

contact@editurahoffman.ro

www.EdituraHoffman.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

POPESCU, DUMITRU

Cronos autodevorându-se / Dumitru Popescu. - Caracal :

Editura Hoffman, 2021

6 vol.

ISBN 978-606-46-1593-0

Vol. 6. : Disperarea libertății. - 2021. - ISBN 978-606-46-1599-2

821.135.1

Baia călduță a cartierului

Cartierul în care-mi duc zilele de patrusprezece ani, după ieșirea din închisoare – mai întâi sub beneficiul suspendării medicale a detenției și apoi grațiat – se înscrie în perimetrul crucii a două mari bulevarde de periferie: Mihai Bravu (de la Obor – cu oborul însuși, cu Gara de Est și Șoseaua Moșilor – până la Piața Muncii) și suita Pache Protopescu, Iancului, Pantelimon (de la Carol până în șoseaua care duce la Mănăstirea Cernica). Un spațiu vast, pe care-l poți străbate cu piciorul în cruciș și-n curmeziș (dacă nu dintr-odată, în etape, într-un program de promenadă sistematică, nu prea confortabilă și nu menită neapărat să încânte ochiul – „ba la din contra” aș spune în numeroase cazuri), lăsând loc plăcerii de a cutreiera trotuare și caldarâmuri.

Nu e vorba nici pe departe de o lume omogenă; probabil nu a fost nicicând și nu va fi. Primul lucru pe care l-am făcut în cartier, în afara schimbării adresei pe buletin, la secția de poliție Pantelimon, a fost înscrierea în cartotecile policlinicii din Piața Iancului, unde medicul de familie, d-na dr. Andronescu, a început prin a-mi evoca înfățișarea cartierului cu decenii în urmă, când debutase în carieră, în

același cabinet unde o găseam acum expeditivă, stăpână pe sine, ușor flegmatică, bucurându-se de o solidă reputație profesională. „De-aici, din Piața Iancului și până la capătul Pantelimonului era un sat murdar, desfundat, cu familii sărace și înapoiate, având orgoliul de a muri de boli tradiționale, apelând la medicină doar pentru certificate. După reconstrucție, ne-am trezit cu o populație de 10–15 ori mai numeroasă, alcătuită din pacienți vigilenți, pretențioși, convinși că medicul le poate prelungi viața. Pe matroanele de afară, din sala de așteptare, le-am cunoscut pe când erau fetișcane.”

Dar la numai două străzi depărtare, între Iancului și Muncii, se află Vatra Luminoasă, construită de Malaxa înainte de război, ca și de Antonescu, în timpul războiului, cu duplexuri „la curte” pentru aristocrația muncitorească: maiștri, tehnicieni, supraveghetori ai marii uzine bucureștene. Pantelimonul s-a diferențiat și el după reconstrucție, în blocurile mai mărunte de la margine mutându-se „ciocănării” Combinatului „23 August” și în cele înalte, dinspre centru, inclusiv de pe Iancului, funcționari, ofițeri, intelectuali. Reconstrucția s-a oprit în Piața Iancului, lăsând în picioare artera desfășurată în prelungire (fostă Carol, actualmente Pache Protopopescu) ce etalează o destul de modestă, și mai ales friabilă, repede degradată estetic, urbanistică mic-burgheză. Tot spațiul cartierului a fost însă străpuns de tăvălugul edilitar Ștefan cel Mare – Mihai Bravu, vast culoar nou al Bucureștilor, pornit din Piața Victoriei și întins până în Dristor. Paralelă cu Pantelimonul, Colentina s-a renovat la rându-i, aruncând în neant o mare mahala de cocioabe, operațiunea nemaioprindu-se însă în Mihai Bravu, adică la Obor, ci angajându-se impetuos spre sud, arând vechiul

„Moșilor”, cu negustoria lui păduchioasă, și oferind alt habitat melanjului de clase producătoare de aici. În sfârșit, la extremitatea estică, într-o primă etapă s-a amenajat Bulevardul Muncii, asigurându-se concentrarea locativă a proletariatului zonal, pentru ca, în perioada finală, întocmindu-și testimoniul urbanistic suprem, fostul regim să deschidă, peste ruinele unora dintre cele mai sordide refugii demografice ale vechiului București, marea, luminoasă, curată magistrală ce vine dinspre Casa Poporului, trece pe lângă cheiul Dâmboviței, se transformă în Bulevardul Unirii, face cot la Piața Alba Iulia și se înscrie ferm pe Decebal, până în Mihai Bravu, fuzionând cu Bulevardul Muncii, într-o enormă străpungere a Capitalei dinspre vest spre nord-est, de forma unui bumerang.

M-am aventurat în toată această geometrie edilitară de mari proporții, destul de ordonată acum, în mare chiar rectilinie, la început cu timiditate, pe porțiuni mici, întrebând, tatonând, ascultând cu luare-aminte, apoi lăsând să-și spună cuvântul reflexul, preocupat de peisaj și nu de hartă, urmărind nu desenul ci expresia, terminând prin a transforma expediția în rutină, nici măcar excursionistă, ci de antrenament. Am bătut cu piciorul varianta de vară a cartierului, cu văzduhul îmbâcsit de praf fierbinte ridicat de tălpile trecătorilor și de vehicule, de pe un gudron niciodată stropit și măturat, mereu cu un strat gros și lipicios pe căputele pantofilor și pe manșetele pantalonilor, sub soarele vâscos ce varsă peste oameni o vopsea arzătoare, incandescentă, corozivă. Am luat, de asemenea, în piept băltoacele toamnelor, țopăind pe pietre sau pe petice neinundate, strecurându-mă pe înguste cărări de uscătură, intrând din nebăgare de seamă sau de nevoie până la gleznă în apa murdară, plină de frun-

ze putrede, hârtii și resturi menajere, prin rigole niciodată desfundate de municipalitate sau prin gropile eterne, căro-ra trecătorii le dau și nume proprii de recunoaștere. M-am întors adesea acasă cu ghetete atât de fleșcăite, încât parcă pielea lor ar fi fost tratată într-o baie de solvenți. Am cutedat să ies în stradă și să mă deplasez dintr-un loc în altul pe ninsoare, când praful alb acoperă zgrumțurii mari, negri, de gheață veche ai trotuarului, sau părțile ca oglinda, făcute de bieții copii înfomețați de natură, și nu o dată m-am întors cu un genunchi julit, cu o gleznă luxată, cu un șold traumatizat, pipăindu-le mereu pentru a mă convinge că am scăpat fără fisură. Ocazii totuși preferabile, cu tot riscul presupus, condiției obișnuite, când gheața se acoperă de noroi, și un pas greșit se soldează cu mâzgălirea hainelor, ca în bătăile din filmele prost truate. În rare ocazii am putut beneficia primăvara, în acest cartier, de o lumină transparentă, adolescentin-surâzătoare, în prezența căreia nu mai ai ochi pentru gropi, noroi sau praf, și când pe chipul oamenilor, deodată insolite, ca venind de pe altă planetă, se așterne o peliculă de mister. Sau de o după-amiază placată cu aurul acela vechi, potolit, al toamnelor, ce face din noi, bieți muritori de rând, cochete și melancolice fantome de regi antici.

Hotărât, nu este un cartier al reveriilor citadine, un colț de lume romantic, mustind de lirism sau pitoresc, străzile și piețele se refuză contemplării filosofice, frumosul nu se încheagă spontan din forme, culori și lumini speciale și nimic nu-ți rămâne în amintire ca un medalion incastrabil în versuri sau muzică. Numai pictorii, cu magica lor putere de transfigurare, pot preschimba un fragment stradal umed, întunecat, strâmb și murdar, într-o cadră expresionistă încărcată de uluitoarea forță a răcelii, impersonalului, sum-

brului. Dar ei preferă poate, acum, zidurile în culori pastelate ale noilor vile din cartiere devenite ad-hoc rezidențiale, sau pur și simplu peticile înșorite ale pământului de dincolo de barierele Bucureștilor aflați în cea mai dubioasă fermentație socială.

Cum este știut, principala îndeletnicire a pensionarilor este mica aprovizionare alimentară cotidiană, una pe cât posibil mai comodă și ieftină. Așa se face că încet-încet am devenit expert în evaluarea și clasificarea rețelei comerciale a cartierului. La început, din inerție mai frecventam vechile magazine „Alimentara”, ceva mai bine aprovizionate ca în trecut, dar dispunând vizibil de prea mult spațiu și un prea numeros personal – ciudat, acum nu doar mai serviabil, ci arborând un familiarism venind dintr-o „lungă colaborare” și dintr-o presupusă complicitate în conservarea trecutului. Aveam de-a face, evident, cu primele efecte ale concurenței, fiindcă pe ici pe colo, prin modeste spații de la parterele blocurilor, neobservate până atunci, începuseră să se deschidă dughene private. Dar în câțiva ani s-au privatizat și unitățile „Alimentara”, iar Mihai Bravu, Iancului, Pantelimon s-au umplut de întreprinzători particulari – lipsiți de experiență, prost inspirați în alegerea mărfii, avizi să câștige mult și repede și de aceea cultivând furnizori inferiori. Majoritatea acestor lăcomiți s-au compromis și au dat faliment, generând o adevărată sarabandă de reprivatizări și reprofilări; aproape la câteva luni o dată se schimbau firmele și vitrinele, alți și alți mici aventurieri ai comerțului încercându-și norocul. Cel puțin la acest palier al afacerilor, ce ni se oferea deschis privirilor, românii noștri nu s-au dovedit prea dotați, făcându-mă să regret lipsa de pe piața negustorească de detaliu a altor neamuri, ce mi-au rămas în memorie, din co-

pilărie, ca adevărați artiști și vrăjitori ai satisfacerii gustului public. Îi am în vedere pe evrei, pe greci, pe turci, chiar pe albanezi – toți un fel de moși crăciuni blajini și înțeleghători, cu sacii plini de bunătăți, dispuși să lase din preț, să dea pe datorie, parcă să vândă și „pe gratis”.

Apoi s-a anunțat senzația cartierului (cam cu ecoul instalării unui circ, odinioară): deschiderea primului supermarket, de dimensiuni mult mai modeste decât cele văzute în banlieurile metropolelor occidentale, dar înțesat cu marfă bună, luând ochii pantelimonenilor. Judecând după prețuri, mi-am închipuit că „Mega Image” o să sucombe repede, dar iată-l dăinuind de șase-șapte ani. La început, cozile le alcătuiau curioșii cu buzunarele goale, dar gratuita promenadă prin magazin a fost descurajată cu răceală, vizitatorii cu coșurile de sârmă goale trebuind să treacă la ieșire prin fața „casei”, unde un bodyguard îi examina cu o suspiciune ostentativă, inculcându-le sentimentul penibil că au venit cu intenții necurate. S-au selectat până la urmă cumpărători autentici, cartierul reușind să extragă din anemica lui substanță socială o „cremă” în măsură să facă față, cât de cât, pretențioasei oferte, mai exact sfidării consumatoriste. Și nu numai că „Mega Image” din Pantelimon a rezistat, dar a început să prolifereze, adăugând o clonă pe Iancului, și curând atrăgând noi investitori: „Macedonia” și „Jaguarul alb” pe Mihai Bravu, la nicio sută de metri unul de altul, „Albinuța” la capătul Colentinei și, chiar pe Pantelimon, de proporții infinit mai impunătoare, „XXL” și „Cora”. Acestea din urmă au un profil ambiguu, oferind articole selecte, dar și marfă submediocră pentru dughenari ori pentru lefegii mărunți, ce beneficiază de un presupus rabat. Totuși, la supermarketuri o pâine de jumătate de kilogram, cu ceva

tărâțe, semințe sau fibre costă 30 000 de lei, 1 kg de iaurt cu adaos de grăsime vegetală 60 000, 1 kg de telemea 200 000, cremvurștii la fel, cașcavalul se înscrie între 200 000 și 400 000 de lei, iar salamul uscat peste. Cum reușesc să coexiste pe un perimetru restrâns atâtea depozite de sortimente superioare? Toate aparțin unor societăți străine și fac reclamă de tip modern: în fiecare zi femeia de serviciu a blocului strânge o tonă de material publicitar de cea mai bună calitate, vârat de curieri speciali în căsuțele poștale: pliante, broșuri, reviste colorate etalând „ocaziile unice” al căror preț e calculat la suta de grame. Locatarii nici nu le desfac, le aruncă în coșul de gunoi și nu m-ar mira să se fi creat o firmă de valorificare a maldărelor de hârtie velină. Sunt zile când marile magazine lăncezesc, somnolând plictisite de propria lor abundență, dar probabil că mica animație de seară, când oamenii ocupați se grăbesc să-și achiziționeze cina, și reala aglomerație de sâmbătă și duminică, în care micii boși din cartier își fac aprovizionarea săptămânală, asigură deverul vital. Majoritatea clienților par a fi funcționari ai firmelor private, manipulând carduri și bonuri speciale cu circulație comercială. Amploaiații de rând, integrați în grila salarială cu media lunară de cinci-șase milioane, ca și pensionarii, al căror venit mediu se fixează la jumătatea cifrei de mai sus, rămân abonații nedezmintiți ai Oborului. Dar această cea mai mare piață alimentară a Bucureștilor, pe măsură ce se dilată și diversifică, atrăgând cumpărători din toate zonele orașului, își pierde ținuta urbană, se transformă într-o viermuială insalubră, septică, imundă atât sub raportul manierelor elementare, cât și al cinstei, moralei și securității personale.

Oborul nu mai este de mult o piață agroalimentară a micilor producători rurali. Abia mai găsești ici-colo o țărancă bătrână cu o grămăjoară de păstârnac sau cu ștevie și lobodă. Oborul, cu toate ramificațiile sale, a încăput pe mâna intermediarilor, unii lucrând pe cont propriu, alții în numele patronilor cu putere de monopol în branșele produsului vegetal și animal. Aceasta n-ar fi, poate, o catastrofă în sine, dacă vânzătorii ar manifesta un minimum de decență și cinste, dar sunt recrutați din pegra societății, menirea lor fiind parcă nu desfacerea mărfii, ci producerea unui enorm stres public. Majoritatea nu au nicio contingentă cu comerțul, par descinși direct din penitenciar sau, femeile, din borduri de periferie. Respingători, murdari, triviali, agresivi și hoți. Clienții, majoritatea femei și bătrâni, se scaldă în teoroare. Într-un halou asurzitor de zbierete, înjurături și obscenități incalificabile, încerci să obții o informație elementară, protejându-ți cum poți mai bine sacoșa și buzunarele de șuții adolescenți ce se freacă pe lângă tine reperându-te ca victimă facilă. Obții sau nu lămuriri, te hotărăști totuși să cumperi. Urangutanul din față aruncă pe cântar legume distrofice și fanate scoase de sub grămada cu oarecare aspect comercial de suprafață. Dacă protestezi, te străpunge cu o privire asasină și aruncă marfa înapoi, dacă nu, îți răstoarnă cvasigunoii vegetali în sacoșă, tu fiind convins, după o lungă experiență, că ai luat abia jumătate din cantitatea plătită. Câte un imprudent obiectează, își exprimă nemulțumirea, cu vanitate rănită. Asupra lui se abate potopul. Îl împroașcă o ploaie de invective, revărsate nu numai din gura patrupe-dului cu care a intrat în conflict, ci și din megafoanele vecinilor acestuia, bărbați și femei, la fel de vulgari și violenți, solidarizați de principiu cu acel coleg al lor dezlănțuit. Omul

amenințat cu molestarea o ia repede la picior, urmărit până departe de ecoul înjurăturilor huliganilor travestiți în comercianți. Firește, e din toate punctele de vedere preferabil să-i ocolești, și demnitatea comunitară te determină uneori chiar să renunți la cumpărături, dar nu poți ignora la nesfârșit nevoile gospodăriei. Strângi din măsele și pertractezi cu animalele. Ar mai fi o posibilitate: să recurgi la țigăncile care vând legume și fructe la capătul Șoselei Iancului, direct pe trotuar, pe foi de ziare întinse în praful sau în umezeala caldarâmului. Dar apa din găleata cu care stropesc verdeța e neagră ca păcura, și pe alimente se depun în voie microbii străzii și stropi din scuipăturile slobozite în aer de românii atât de exersați în această dexteritate. Nici la supermarket nu ești îndemnat să intri, căci acolo verdeța își așteaptă cumpărătorii zile în șir, degradându-se, și trebuie să o plătești de două-trei ori mai scump decât în Obor.

Fiecare colț al lumii are un duh al său, placid sau neliniștit, pașnic sau agresiv, blând, ocrotitor, duios sau, dimpotrivă, malefic, satanic, stârnind fiori de groază prin foșnetul unei sadice amenințări. Nu mă duc prea departe – spre necunoscutul infernal al mărilor întunecate, mișcătoare, spre misterul demoniac al pădurilor adânci, contorsionate, tenebroase, către spectrul nocturn al cimitirelor trăind prin fabulația maladivă a infantilismului neajutorat din noi. Nu am în vedere spaimele cuibărite în peșterile tâlharilor sau în spațiul bântuit de criminali în serie. Mă gândesc la zonele urbane obișnuite, la parcelele citadine populate, pe unde ne întoarcem seara de la muncă pentru a ne scutura poverile de pe umeri și a ne împărtăși din mierea reconfortantă a căminului, la culoarul pe care pășim reflex, în faptul serii, cu mintea aiurea, ca ierbivorul spre staul. Pe unde întârzie

copiii când revin de la joacă, se preling cu un pas ezitant, moale, vârstnici cu sacoșe, navighează în sus și în jos, cu o energie elastică, femei tinere, se mișcă lejer, mândrindu-se de frumusețea pe care și-o presupun, cupluri noi, sau se leagă abstrăși, mizantropii. Pe vremuri, când lucram în presă, porneam uneori noaptea de la „Casa Scânteii” spre oraș, singur sau cu un coleg, pe Kisselef, printre parcuri și pâlcuri de pădure, străbătând o arteră largă și goală, cu imobile cu fundate în somn și întuneric. Nu m-am temut niciodată în lumina puțină a becurilor rare, în răceala aerului venit dinspre copacii enigmatici, la încrucișările traversate de umbre, prin fața curților ermetice, și n-am întâlnit niciodată un semn, un zgomot, un avertisment al răului, mesajul expres sau disimulat al pericolului. Era o zonă propice florilor nocturne, dar expurgată de duhuri, purificată de amenințări și prin care, umblând automat, mă puteam lăsa pradă propriilor fantasmе, strict particulare și subiective. Am și locuit pe Kisselef și, în promenadele de seară, mai scurte, pe porțiuni bătătorite, nu percepeam decât parfumul rondurilor de flori, suavitatea rozelor și panselilor – ce dădeau trăirilor intime o involuntară coloratură senină. Pe când lucram în centrul Bucureștilor, făceam seara drumul invers, spre periferia nordică, traversând căi de circulație la întâmplare, luminate sau obscure, populate sau pustii, și sentimentul de siguranță citadin era atât de deplin încât nici nu luam aminte la realitatea înconjurătoare, nu cercetam siluetele rarilor trecători cu care mă intersectam prin pale de întuneric. Pe când munceam în Militari, seara mă pierdeam într-un București vechi, insolit, dar necunoscutul era amabil, inofensiv, suferind poate de neglijență și pauperitate, dar curat sufletește, oferind la fiecare pas ceva asemănător cu ospitalitatea modestă, mieroasă, a negustorului asiatic.

Cartierul senectuții mele nu are clasă de amfitrion, este total lipsit de gentilețe și afabilitate; din rigolele și zidirile sale emană, de cum dă noaptea, indispoziție, ostilitate, amenințare. De la un capăt la altul e bântuit de duhuri nocturne dacă nu malefice, brutale, cu mania morbidă de a umili, înfricoșă, ofensa, chiar dacă până la urmă aceste propensiuni inferioare nu se traduc în intervenții contondente, în finaluri dramatice, crude. De la bun început m-am aventurat, cu o credulitate inconștientă, în excursii vespérale pe Pantelimon. Deși nu decelam cu precizie sursa răului, am început s-o intuiesc, căci figurile trecătorilor întârziați îmi transmiteau disconfort psihic, neliniște, nesiguranță. Fizionomiile aveau ceva asimetric și colțuros, ca într-o galerie a sculptorilor amatori. Fețe osoase, uscate, bărbii cioplite strâmb, frunți teșite, încrețite, păr dezordonat, țepos sau câlțos, priviri crucișe, mate, de geam murdar, un mers oblic de crab sau prelinș, de păianjen. Treceam pe lângă indivizi trezindu-mă că mă feresc să-i privesc în față, ca și când cineva mi-ar fi șoptit în ultima clipă să nu-i provoc.

Într-o seară am asistat la o încăierare iscată din senin, lângă o intersecție, dezordonată, agrementată cu strigăte guturale, evadări din cercul conflictului și urmăririi. Răsunau pocnete seci de pumni izbiți în fălci, în arcade, trosnete de bastoane pe cranii. Aș fi vrut să mă îndepărtez, dar ceva îmi punea frână, îmi îngreuna picioarele; descopeream că dezgustătoarea busculadă mă hipnotiza. Aș fi vrut să aflu imediat totul: cine? cu cine? de ce? cu ce rezultat? Întâmplător, după câteva zile, într-un cotidian am citit relatarea ciocnirii sângeroase din Pantelimon a două bande rivale de țigani. Poate era vorba de alt incident, dar evenimentele se coroborau și compuneau o atmosferă specifică. Altă dată am citit